

/ Hana Š. (*1922):

Jak se žilo manželce politického vězně

*rozhovor uskutečněn v listopadu 1996 v Praze
tazatelka Pavla Frýdlová*

→ 1. Kapitola:

Hned s koncem války jsem se zapsala na medicínu (1945-1948)

V první řadě bych měla říct, že nejsem Pražanka, ani ne Češka. Já su z Moravy. Z malého města a tam jsem prožila svůj život až do maturity. Vlastně ještě aj potom trochu, ale do té maturity komplexně. Tam jsem chodila do školy, tam jsem maturovala nakonec začátkem války. Čímž to taky všechno bylo poznamenaný.

Já jsem pořád toužila do Prahy a moje mama to ohromně chápala. Šla jsem na rok do jazykovky do Prahy, potom na rok do Brna zase. Pak jsem se vrátila s dvěma vysvědčeními o státních zkouškách z němčiny a angličtiny do Prostějova a do konce války jsem pracovala jako taková sekretářka, nebo korespondentka nějaké té německé firmy.

Potom jsem tedy nastoupila na medicínu. Hned v tom 1945, snad ještě v těch revolučních dnech jsem prvním vlakem, který se naskytl, přijela do Prahy a tady jsem se ubytovala v kolejích v Podolí, zašla na medicínskou fakultu, tam jsem se zapsala.

Ten den, co jsem vkročila na pražskou půdu, jsem se seznámila se svým mužem. Na nádraží, hned. Musím říct, že to bylo hodně Vaškovo působení, že jsem medicíny nechala. Už jsem měla několik rigoróz. Přes odpor svých rodičů a velice vehementní odpor jsem přestala studovat medicínu a začala jsem překládat. Tak takhle skončily moje medicínský studia a takhle jsem se ocitla v manželském stavu.

Já jsem Vaška měla strašně ráda. Velice jsem mu podléhala. Právě proto, že moje máma byla despota, tak jsem na to byla zvyklá odmalička. Já jsem přešla z pod jednoho jha pod druhý.

Ještě potom. Jsem si říkala, to je zase škoda, nechat vysokoškolského studia, vždyť to jsou ještě jiný možnosti. Já jsem přešla na filozofickou. Tam jsem si zapsala angličtinu, čímž se mi trochu za bolístka zahojila, že jako končím s tím studiem.

→ 2. Kapitola:

Vyrazili nás z VŠ a mého muže zavřeli v procesu s katolickou inteligencí (1948-1951)

No ale potom nás samozřejmě oba dva vyrazili, z té filozofické. Když byly ty prověrky. Prověřovali tvůj vztah. Tvůj vztah k režimu, který nastal.

Jak říkám, já jsem se už tenkrát orientovala na tu svoji práci, která mě úžasně zajímala. Měla jsem absolvovaný dva semestry, ještě jsem nebyla do toho tak vtažená. Já jsem byla na volné noze. Překládala jsem pro různý nakladatelství. Potom můj muž přešel, vytáhl si ho ředitel Vyšehradu. Vašek tam začal dělat šéfredaktora. Pro mě to zase mělo své výhody, protože se otevřely další možnosti překladů, bylo opravdu co dělat. A to vlastně trvalo až do toho jeho zavření.

Blížilo se to pomalu, ale jistě. Celá ta katolická inteligence vlastně už byla zavřená. Ten kruh se pořád stahoval a stahoval. Jenže potom je všechny zavřeli. Téměř v jednom zátahu, celý ten okruh kolem Vyšehradu. Teď tady nastala, pro Vaška, druhá starost. Starat se nějak aspoň trochu o ty ženy, které tady zůstaly. Protože to většinou byly paní, které nebyly zaměstnané. Měly většinou dost dětí jako správné katoličky. Jak Vašek, tak

ten hospodářský ředitel se hrozně snažili. Hromadili, tvořili tzv. černej fond, který jim potom taky přišli velice na triko, když je soudili.

My jsme se chystali na nějakou schůzku. Večer jsme měli domluvený, že se s nějakými známými sejdeme, už jsme byli oblečený v podstatě. Najednou někdo zazvoní. Přišli dva páni. Oblečte se, řekli Vaškovi, půjdete s námi, potřebujeme si něco ověřit. Odešli s ním, ale zůstali tam nějaký dva jiný. Udělali důkladnou prohlídku. Brali knihu po knize, všechny je vytřepávali. To si dovedeš představit při našem množství knih. Všechno prohlídli, kompletně. Byli tam přes půlnoc. Řekli mně, abych do rána nevyhlázala z bytu. Samozřejmě, jak odešli, tak jsem hned vylezla a mazala jsem k dalším známým, kde jsem si myslela, že jsou další na řadě.

Vůbec jsem nevěděla, nevěděla jsem, kde je, co je, nic jsem nevěděla. Až potom jednou, to ale byla řada měsíců. Najednou někdo zazvoní, tady máte. Strčil mně do ruky dopis, já jsem na něj volala, děkuju, ale on už mazal po schodech pryč. To byl dopis od Vaška, že je všechno v pořádku, abych se neznepokojovala.

→ 3. Kapitola: Život manželky politického vězně (1951-1955)

První kontakt byl, jsem dostala oficiální oznámení, že soud se bude konat tehdy a tehdy na Pankráci u státního soudu. To už tam ta celá skupina byli odsouzení a tresty byly vysoký. Jela jsem na Pankrác hned ráno. Postavila jsem se tam u vchodu. Bláhově. Protože ho mohli přivést kudykoliv jinudy. Ale naštěstí tam zastavilo auto, vystoupil z něho Vašek spoutaný s nějakými těmi pány a šel okolo mě těmi dveřmi. Tak jsem si na něho aspoň šáhla. Do síně jsem nesměla tentokrát vůbec.

Tam se stala jedna hrozná věc. Já jsem čekala na chodbě. Vaška, když se nějak usnášeli, nebo co, vyvedli ven. Na tu chodbu. Takže jsme se aspoň na sebe dívali. Vašek tam stál a ukazoval mně takhle. Já jsem si myslela, já jsem byla hubená jak pes, protože jsem se trápila, a tak všechno. Tak jsem myslela, že mně říká, abych jedla, abych se spravila. Já jsem mu kejvala, že jo, že budu, budu. On mně ukazoval, to jsem se dohodli až potom, oni mu namluvili, že já jsem v jiným stavu s někým. Protože nemohli ho nijak, děti jsme neměli. Ničím ho nemohli lámat. Tak ho lámali tímhle tím. A já jsem ještě na to kývala.

Bylo druhý líčení. To jsem tam zase nemohla být u toho projednávání, až na rozsudek. To přijel i Vaškův bratr ze Slovenska. To jsem byla moc ráda, protože tam jsem se dozvěděla, že je to těch osm let. To se mně trochu podlomila kolena. Potom ho odvezli a zase jsem nevěděla měsíce a měsíce, kde je a co je.

První návštěvy ty byly na Jáchymovsku. To byl taky zážitek. To bylo ve Žďáru, se to jmenovalo, Žďár. To bylo pár baráků v poli. Tam prostě skoro nic nejelo. A když se člověk chtěl dostat na těch 8 hodin, musel jet celou noc z Prahy osobákem do Ostrova, tam vystoupit, buď čekat tam, nebo až v tom Žďáru, jaká lokálka tam potom před ránem jela. To všechno bylo nabitý těma ženama s dětma malýma, nevyspalý a špinavý. To ti bylo hrozný. A teď tě tam přivezli a teď se čekalo, jestli přivezou i toho tvého muže, což nebylo vždycky jistý.

Já jsem nemohla sehnat flek. Já bych teda brala už všechno možný. Jenomže nemohla jsem zatajit, co se stalo... Znalosti, já jsem ještě tenkrát uváděla krom angličtiny, němčiny ještě francouzštinu. Je to je ohromný, no psaní na stroji, výborný. Na teď když se přišlo k tomu, co vlastně, tak to bohužel.

Já mám ale štěstí v životě. Zakládal se nový výzkumný ústav ve stavebnictví. Já jsem o tom neměla ani šajnu. Ten přibíral nové zaměstnance. Protože se to muselo honem vybudovat, někdo mně poradil, já jsem se tam prostě vetřela se svými znalostmi. A než zjistili, co se mnou je, tak už jsem tam byla zabydlená. Už jsem tam dělala tu dokumentaci, používala jsem těch svých znalostí. Bavilo mě to. Oni viděli, že asi nebudu nějaká podvracečka, protože jsem takový ten nenápadný tip.

Takže dostal osm let. Ale odseděl si jenom čtyři a půl. Potom jsem žádala o podmíněný propuštění. Tam jsem to poslala a zase, veliký štěstí. Moje bývalá, paní, co bydlela se mnou tady v domě, ta se odstěhovala v té době do Karlových Varů a byla tam taková známá s lidma. Ta mi tenkrát řekla, že má na prokuratuře nějakého

známého. Že vlastně o nic nejde, že je tam takových žádostí celý stoh. Jde jen o to, tu moji žádost vytáhnout a dát ji někam nahoru. A já říkala, co prosím tě, abych se mohla revanšovat. Ona říkala, ne, ten pán hrozně chtěl Špalíček (knížku od Františka Hrubína). Tak jsem ho měla, jsem ho popadla, poslala tam nebo odvezla, to už si nepamatuju a Vašek se nějak dostal na pořad. On sám s tím byl hrozně překvapen. Potom přišel od Vaška telegram. „Vracím se tehdy a tehdy, tím a tím vlakem, čekej doma.“ Padla jsem okamžitě do paniky a nevěděla co dřív, koupila jsem řízky, které jsem zase někde zapoměla, lítala jsem jako blázen, ale jsem samozřejmě šla na nádraží.

A pro Vaška ten návrat, to byl taky hrozný šok. Protože to nečekal. Báł se jít ven, báł se, čím zaplatí, kolik to stojí, neměl představu. Upadl do takového podivného stavu, že se jako by báł lidí. Ten náš vztah, to bylo jako začínat znovu. Ten strašný kontrast, od té mé naprosté závislosti předtím. A teď když jsem se musela po mnohé stránce postavit na vlastní nohy. Člověk tím začíná se jinak chovat, i k těm svým nejbližším. Ne že by ho to nějak naplňovalo sebevědomím, že si můžu vydělávat, kolik jsem vydělávala pár stovek měsíčně, to není to. Ale nutnost stavět se k životním skutečnostem čelem. Před tím jsem byla v podstatě chráněna. Vašek byl dominantní povaha. Musím říct, co nás drželo pohromadě, byl sex. Jiné zájmy, styčné body jsme neměli. Ono se pak leccos překlene, a dobrou vůli jsme samozřejmě měli. Chtěli jsme, aby to bylo zase dobré a taky bylo!

→ 4. kapitola:

Prověrky, takové hnusné slovo (1956–1966)

Při prověrkách, v tom 1956, redukovali velice počet zaměstnanců právě v takových centrálních ústavech. Zase prověrky, to je takový hnusné slovo. Kdo to měl politicky špatný. I když Vašek už byl doma a pracoval jako dělník, tak to mně nepomohlo nic, vědělo se, že byl původně mukl. Vylítla jsem. Zůstali jsme, aspoň já jsem zůstala bez jakékoliv možnosti zaměstnání. Trvalo to asi měsíc nebo šest neděl, až jsem se najednou přes nějaké známé doslechla, že hledají na patologii sekretářku nebo spíše písáčku. Šla jsem tam, a vzhledem k tomu, že mi nevadilo psát v pitevně, protože jsem na to byla z medicíny zvyklá, tak si mě nechali. Dělal jsem tam asi čtyři roky. Až potom začalo to být málo peněz. Abych podporovala rodinný rozpočet, uvolnilo se tam místo sanitáře. Co znamená přímo v pitevně. A když jsem to řekla Vaškovi, ten šel do vývrtky. Sebral se a šel k nějakému náměstkovi u nich. Že má ženu, která ovládá jazyky, dělala dlouhou dobu téku (technické informace), a jestli by ji nepomohl zatlačit v pozemních stavbách. A on říkal, „Né, u nás budeme otvírat technickou knihovnu“ a potřebovali. A tam jsem během tří dnů byla.

→ 5. kapitola:

Po rehabilitaci jsme si koupili auto (1967)

Pak přišla rehabilitace. To nebylo tak jednoduchý. Při té velké amnestii v 1960 byli propuštěni prakticky všichni z té velké skupiny. Hned se plní elánu začali zasazovat o rehabilitaci. Povedlo se jim to a byli rehabilitováni. Takže potom pro Vaška to už nebyl žádný kumšt získat taky tu rehabilitaci, protože on byl odsouzený proto, že jim pomáhal. Po rehabilitaci Vašek dostal zapláceno to, co tam ztratil. To se ze sta platit samozřejmě nedá, dostal jakousi sumu a za tu jsme si koupili auto. Nikdy jsme samozřejmě nemohli vyjet, ale to nemohl skoro žádný. Byli jsme jednou, když se mohlo vyjízďet, ve Vídni. A pak jsme si udělali takovou krásnou cestu, to bylo v 1969, to jsme byli ve Francii a v Itálii.

Já jsem trávila hodně volného času, i když byl Vašek zavřený, jsem trávila na kultuře. To mě drželo. Našla jsem takovou kamarádku v práci. Byla o něco mladší a mnohem více ztřeštěná než já, ale velice zapálená pro všechno kulturní. Obrážely jsme spolu divadla, zejména divadla. Třeba na stání, jak to šlo. Viděly jsme věci, z bidýlka totéž třeba čtyřikrát pětikrát, když se nám to líbilo. Nebo jsme spolu jezdily na lyže. Jako parta ze zaměstnání jsme vyrazili na neděli. Protože se v sobotu ještě dělalo. V sobotu v poledne jsme nastoupili do nějakého příšerného vehiklu, takové maringotky, kde se topilo v kamínkách pilinových a vyrazili jsme. Dojeli jsme v podstatě už v noci do Špindlu nebo do Pece, někam jsme lezli nahoru, za příšerných okolností jsme přespali, pak jsme lyžovali do odpoledne a zase jsme jeli domů.

Ty jsi jeden čas průvodcovala?

Ano, ale to jsem dělala při zaměstnání. Já jsem to dělala proto, že tenkrát se ještě nesmělo vyjíždět. S tím Čedokem jako průvodce jsem se přece jen někam dostala. To byl ještě Vašek živ.

→ **6. kapitola:**

Co změnila sametová revoluce, rok 1989

A co se změnilo v důsledku sametové revoluce? Samozřejmě všechno. Člověk shodil tíhu toho odsamsad' posamsad' smíte. A to ostatní je vám vzato, odepřeno. Je to hrozný rozdíl. A takové řeči jako: „To se za komunistů nemohlo stát a my měli jsme ty jistoty“, to mě strašně pobuřuje. To prostě nesnáším. Protože ať měli, co měli, neměli to základní, svobodu, a bez té nelze!

Konec příběhu

Václav, muž paní Hany, zemřel v jednašedesáti letech, v roce 1981. Paní Hana pracovala až do své sedmdesátky, v 90. letech příležitostně překládala a tlumočila, především odborné stavební texty a jednání stavebních firem. Poslední léta byla zaměstnaná jako skladová dělnice, aby si zvýšila důchod. V 90. letech se přiklonila se ke katolické víře, nechala se pokřtít, podnikla cestu do Lourd, do Říma a na další poutní místa. Kultura ji provázela až do vysokého věku (zemřela v 89 letech).

